-

НОСІЙ АРАБСЬКОЇ МОВИ У РОЗВ'ЯЗАННІ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ, СОЦІОКУЛЬТУРНИХ І МІЖКУЛЬТУРНИХ ПРОБЛЕМ КОМУНІКАЦІЇ УЧНІВ

Саліх Саліх Абд,
вчитель-методист арабської мови,
Київська гімназія східних мов № 1

На етапі інтеграції України у світове співтовариство та здійснення освітніх реформ зростає роль іноземних мов, у тому числі арабської, у розвитку міжнародних культурно-освітніх відносин, міжкультурної комунікації. Розширення міжнародного співробітництва України актуалізує роль перекладу як особливого виду міжкультурної комунікації, виду мовного

посередництва, мета якого максимально наблизити двомовну комунікацію до одномовної.

У Київській гімназії східних мов № 1, Асоційованій школі ЮНЕСКО, учні 1–11 класів серед багатьох східних мов навчаються арабської як першої іноземної мови та другої – англійської. У педагогічній системі іншомовної освіти в гімназії практикується систематичне залучення носіїв арабської мови як мовно-культурних особистостей.

Арабська мова – важливий засіб вивчення етнонаціональних цінностей арабів і визначальний чинник комунікативної поведінки в міжкультурній комунікації українців з арабами. Тому важливим є не тільки оволодіння учнями мовленням арабською мовою, а й вивчення культурно-мовних цінностей арабів як важливої умови розвитку комунікативної компетентності, мовленнєвого етикету в міжкультурній комунікації.

Комунікативна компетентність складається з трьох компонентів: лінгвістичного, мовленнєвого, соціокультурного [2]. Лінгвістичний компонент передбачає опанування учнями знань про системну організацію мови, закономірності її функціонування, і є засобом мовленнєво-розумової діяльності. Соціокультурний компонент передбачає паралельне вивчення мови та культурного підґрунтя і включає два напрями: філологічний (вивчення відомостей про культуру народів арабських країн); соціологічний (вивчення різноманітних сценаріїв міжкультурного спілкування арабів з представниками інших культур) [1].

Розвиток комунікативної компетентності дає змогу здобувачам освіти планувати комунікативні стратегії для різних комунікативних ситуацій. Комунікативна стратегія передбачає усвідомлення (аналіз) комунікативної ситуації (до початку комунікації), визначення моделі комунікативної поведінки, організацію на основі цього взаємодії (визначення розмовних і поведінкових «ходів» комунікації); досягнення цілей комунікації (для чого й будується стратегія комунікації). Здійснюється розвиток культурно-мовних цінностей здобувачів освіти, які впливають на формування комунікативного стилю – індивідуальної чи колективної форми комунікативної поведінки, що визначається використанням характерних вербальних і невербальних засобів комунікації в арабській мовній спільноті.

Знання культури та цінностей арабських народів, розуміння їх національного характеру й особливостей мовленнєвої поведінки є важливими елементами, що мають ураховуватися вчителем арабської мови при побудові комунікативної стратегії [3]. Саме тому залучення носіїв арабської мови до освітнього процесу є важливим чинником успішності іншомовної освіти. Носій мови як представник мовної спільноти, який володіє нормами рідної

йому мови, активно використовує цю мову в різних побутових, соціокультурних і професійних сферах спілкування. Він здатний розпізнавати різні типи комунікативних ситуацій і поводитися відповідно до прийнятих комунікативних норм, що важливо в навчанні учнів.

На уроках арабської мови вчитель-носій мови навчає учнів розпізнавати різноманітні комунікативні ситуації – завдяки своєму досвіду спілкування з арабами, розпізнавати і розуміти моделі поведінки арабських співрозмовників – завдяки глибокому розумінню етнонаціональних, культурно-мовних цінностей арабів; організовувати поведінкові та розмовні «ходи» комунікації у процесі спілкування з арабським співрозмовником (використовувати комунікативні тактики) – завдяки природному знанню мови, здатності до спонтанного спілкування; досягати цілей комунікації та успішної побудови комунікативної стратегії [3, с. 229].

На різних етапах уроків учитель планує тренувальний, підготовчий і мовленнєвий компоненти діяльності учнів. Разом із запропонованими вправами, які націлено на навчання самостійного висловлювання, його поступове ускладнення, учитель пропонує виконувати вправи, у яких учні багаторазово повторюють мовні зразки, здійснюючи операції підстановки, трансформації, детермінованого вибору мовних одиниць. Носій мови практикує уроки формування мовленнєвих навичок, уроки розвитку мовленнєвих умінь, уроки змішаного типу. У ході позакласної роботи з арабської мови учні застосовують іноземну мову в реальному спілкуванні, що значно підвищує їхню мотивацію під час навчання. У процесі міжкультурної комунікації здобувачів освіти з представниками іншомовних культур, розуміння ними лінгвокультурних і соціокультурних міжкультурних проблем спілкування є важливою умовою успішного досягнення цілей навчання. Залучення носіїв арабської мови на різних етапах іншомовної освіти – важливий чинник розвитку комунікативної компетентності учнів, що сприяє ознайомленню їх із лінгвокультурними, соціокультурними, міжкультурними проблемами комунікації та способами їх розв’язання.

Список використаних джерел

1. Ганічева Т. В. Соціокультурний компонент перекладацької компетенції. *Вісник СумДУ.* Серія: Філологічні науки. 2005. № 5 (77). С. 94–98.

2. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика : моногр. Київ : Ґенеза, 2012. 224 с.

3. Саліх Саліх Абд. Залучення носіїв арабської мови як чинника розвитку комунікативних стратегій учнів старшої школи. *Дидактика: теорія*

і практика / за наук. ред. Г. О. Васьківської ; упоряд. С. В. Косянчук. Київ : Фенікс, 2019. С. 228–230.